

Derleme

Probleme Dayalı Öğretimde Adli Tıp Eğitimi: Pamukkale Üniversitesi Örneği

Forensic Medicine Education in Problem Based Learning: The Case of Pamukkale University

Volkan Zeybek*, Ayşe Kurtuluş Dereli, Bora Boz, Cüneyt Orhan Kara, Kemalettin Acar

Öz: Ülkemizdeki sağlık sistemi ve yasal düzenlemeler sonucunda birinci basamak hekimlerine, adli tıp hizmetleri ile ilişkili çok sayıda sorumluluk yüklenmiş olmakla birlikte mezuniyet öncesi adli tıp eğitiminin yetersizliği nedeniyle hekimlerimizin adli hekimlik görevini en çok korkulan görev olarak nitelendirdikleri bilinen bir gerçektir.

Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde yatay ve dikey entegrasyonu sağlanmış, spiral yapılanma gösteren bir eğitim programı uygulanmaktadır. Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi'ndeki adli tıp eğitim programında öğrenciler adli tıp konularıyla birinci sınıftan itibaren karşılaşmaktadırlar. İlk yıllarda temel kavramları öğrenirlerken, 5. sınıfta ise iki haftalık task boyunca aktif öğrenme yöntemlerinin kullanıldığı bir eğitim almaktadırlar. Adli tıp eğitiminde bu şekilde yıllara yayılmış, interaktif yöntemlerin uygulandığı, yapılandırılmış beceri eğitimi etkinliklerinin yer aldığı eğitim programlarının öğrencilerin adli tıp konularına ilgilerini artıracak, çekirdek programda yer alan bilgi, beceri ve tutum kazanma hedeflerine ulaşmalarını sağlayacaktır. Bu çalışmada Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi adli tıp eğitim modeli ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Adli Tıp Eğitimi, Taska Dayalı Öğretim, Probleme Dayalı Öğretim

Abstract: As a result of health system and legal regulations in our country, primary care physicians have a great number of responsibilities related to forensic medicine services, but it is a known fact that our physicians describe forensic medicine as the most feared task because of the insufficiency of undergraduate forensic medical education.

A horizontal and vertical integration, spiral structured training program is implemented at Pamukkale University Faculty of Medicine. While they learn the basic concepts in the first years, in the fifth grade they take active education methods through the two-week task. In this forensic medicine education, it will enable the students to develop their interest in forensic medicine and to achieve the objectives of gaining knowledge, skills and attitude in the core program. In this study, the undergraduate forensic medicine education model of Pamukkale University Faculty of Medicine is presented in detail.

Keywords: Forensic Medicine Education, Task- Based Learning, Problem-Based Learning.

DOI: 10.17986/blm.1313

Volkan Zeybek: Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Denizli
Eposta: vzeybek@pau.edu.tr
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8079-2671>

Ayşe Kurtuluş Dereli, Prof. Dr. Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Denizli
Eposta: akurtulus@pau.edu.tr
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0592-585X>

Bora Boz: Prof. Dr., Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Denizli,
E-posta: bboz@pau.edu.tr
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-4354-8060>

Cüneyt Orhan Kara: Prof. Dr., Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Kulak Burun Boğaz Hastalıkları Anabilim Dalı, Denizli
E-Posta: cokara@pau.edu.tr
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-2219-4283>

Kemalettin Acar: Prof. Dr., Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Denizli,
Eposta: kacar@pau.edu.tr
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0200-4764>

Bildirimler

* Sorumlu Yazar

Çıkar Çatışması

Yazarlar bu makale ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek

Yazarlar bu makale ile ilgili herhangi bir mali destek kullanımı bildirmemişlerdir.

Etik Beyan

Bu çalışma için Pamukkale Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan 07.02.2019 tarih ve 9245 sayılı yazı ile izin alınmış olup Helsinki Bildirgesi kriterleri göz önünde bulundurulmuştur.

Geliş: 21.05.2019

Düzeltilme: 08.08.2019

Kabul: 12.11.2019

p-ISSN: 1300-865X

e-ISSN: 2149-4533

www.adlitipbulteni.com

1. Giriş

Ülkemizdeki sağlık sistemi ve yasal düzenlemeler sonucunda birinci basamak hekimlerine, adli tıp hizmetleri ile ilişkili çok sayıda sorumluluk yüklenmiştir. Mezuniyet öncesi adli tıp eğitiminin yeterli olmadığı ve bu nedenle hekimlerimizin adli hekimlik görevini en çok korkulan görev olarak nitelendirdikleri bilinen bir gerçektir. Yapılan çeşitli çalışmalar ve toplantılarda, hekimlerin adli tıp hizmetlerini yürütürken karşılaştığı sorunların başlangıcı olarak tıp fakültelerindeki adli tıp eğitiminin yetersiz olması belirtilmiştir. (1, 2) Yükseköğretim Kurulu Tıp Fakülteleri Dekanlar Konseyi toplantılarında da mezuniyet öncesi adli tıp eğitim programlarının gözden geçirilmesi konusunda kararlar alındığı görülmektedir.

Diğer yandan dünyadaki gelişmelere paralel olarak ülkemizde de tıp eğitimi programları değişmektedir. Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi (PÜTF) 1999 yılından bu yana öğrenci eğitiminde aktif eğitim metodunu kullanmaktadır. Bu eğitim ilk üç yıl içinde probleme dayalı aktif eğitim, sonraki iki yılda da taske dayalı eğitim adıyla yapılmaktadır. Aktif eğitim sürecinde geleneksel tıp eğitiminden farklı olarak, öğrencilerimiz tıp fakültesinin ilk yıllarından itibaren adli tıp konularıyla karşılaşmaktadırlar. Adli tıp öğretim üyeleri de ilk yıllardan itibaren mezuniyet öncesi tıp eğitiminde görev almaktadır. Bu yazıda aktif eğitim metodunu kullanan bir tıp fakültesi olarak PÜTF'nin mezuniyet öncesi adli tıp eğitiminin bir örnek olarak sunulması amaçlanmıştır.

Etik Beyan

Bu çalışma için Pamukkale Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan 07.02.2019 tarih ve 9245 sayılı yazı ile izin alınmış olup Helsinki Bilirgesi kriterleri göz önünde bulundurulmuştur.

2. PÜTF'deki Adli Tıp Eğitim Programının Gelişimi

Anabilim dalı olarak tıp fakültesi mezuniyet öncesi eğitim programımız ilk olarak 1997 yılında oluşturulmuştur. İlk program içeriği ülkemizdeki diğer tıp fakültelerinin adli tıp programları ve ülkenin ihtiyaçları göz önünde bulunarak hazırlanmıştır. Sonraki yıllarda da iki kez ulusal çekirdek programına göre gözden geçirilmiştir (3). Her eğitim dönemi sonunda gerek içerik, gerekse de eğitim stratejileri öğretim üyelerinin gözlemleri ve öğrenici geri bildirimlerine göre sürekli şekillendirilmektedir.

3. Eğitim Süreci

PÜTF eğitim programının ilk üç yılında probleme dayalı aktif eğitim, dönem 4 ve 5'te ise taske dayalı öğrenim yöntemi uygulanmaktadır. Bahsedilen yöntem ya-

tay ve dikey entegrasyonu sağlanmış, spiral yapılanma gösteren bir eğitim programıdır (4, 5). Öğrencilerin adli tıp ile ilgili konularla karşılaşmaları ilk olarak 1. 2 ve 3. dönemlerde probleme dayalı öğrenme oturumlarındaki öğrenme hedefleriyle ve bu modüllerde yapılan sunumlarla başlamaktadır. Dönem 1'de "adli olguya yaklaşım", dönem 2'de "travmalı hastaya yaklaşım", "çocuk ceza sorumluluğu", dönem 3'te "tıbbi malpraktis", "şizofrenide zorla tedavi", "acil serviste hekim sorumluluğu", "yaşamın sonuna dair etik sorunlar", "gebeliğin sonlandırılması sürecinde hukuki ve etik sorunlar" modüller içerisinde yer alan başlıklardandır.

Ayrıca PÜTF öğrencilerinin ilk üç dönemlik eğitim periyodunda, adli tıp öğretim üyeleri özel çalışma modüllerinde de (ÖÇM) görev almaktadırlar. ÖÇM öğrenciye bir alanda derinlemesine öğrenme, bilimsel yöntemin temellerini kurma ve geliştirme, kendi kendine öğrenme, bilgiye ulaşma, çalışma sonuçlarını yazılı, sözlü, görsel olarak sunma becerilerini geliştirme vb. olanaklar sunan eğitim etkinlikleridir (6). Bu uygulamalarla adli tıp öğretim üyelerinin açmış olduğu ÖÇM'leri seçen öğrenciler gerek adli tıp, gerekse de adli tıp öğretim üyeleriyle tıp eğitiminin ilk yıllarında karşılaşmakta ve öğretim üyeleri rehberliğinde projeler yapmaktadırlar. ÖÇM gibi bağımsız uygulamalar öğrencilerin tıp eğitiminin ilk yıllarında adli tıp ile tanışmaları için iyi bir seçenek oluşturmaktadır. Bu alanda öğrencilerimiz başarılı çalışmalar yapmaktadırlar. Anabilim dalımız tarafından açılmış "Türk Halk Müziğinde Ölüm Temasına Bakış" başlıklı ÖÇM çalışmasını hazırlayan öğrencilerimiz Ulusal Tıp Eğitimi Sempozyumu 2017'de poster ödülü almış (7) ve çalışmayı yapan öğrencilerin yaptıkları sunum Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi tarafından düzenlenen 10. ÖÇM Sempozyumunda ilgiyle karşılanmıştır.

Dönem 5'e geçen öğrenciler multisistem-II bloğu adı verilen ve birbiriyle doğrudan ilişkilendirilemeyen beş farklı disipline ait tasklardan oluşan bir blok içinde iki haftalık adli tıp taskını almaktadırlar. Bu task eğitim yılı boyunca farklı öğrenci grupları ile 4 kez tekrarlanmaktadır. Adli Tıp Task programı içerisinde task tanıtımı, task oturumları, klinik beceri uygulamaları, ölü muayenesi, otopsi ve poliklinik uygulamaları, sunumlar, bağımsız öğrenme süreçleri ve anabilim dalı akademik etkinlikleri yer alır. Bu task programı tablo 1'de sunulmuştur.

Taskın ilk günü gerçekleştirilen 1. oturum, task programının tanıtıldığı, uygulamalar, sunumlar, anabilim dalı akademik etkinlikleri gibi programla ilgili bilgilerin yanı sıra rutin işleyişin ve öğrencilerden beklentilerin anlatıldığı süreçtir. Task tanıtımının ardından öğrenciler; uygulama satatlerinde otopsiye girecek "otopsi grubu", adli tıp polikliniğinde eğitim alacak "poliklinik grubu" ve bağımsız öğrenme yapması beklenen "serbest grup" şeklinde 3'e ayrılırlar.

Tablo 1. Adli Tıp Task Programı

(1. HAFTA)					
	Pazartesi	Salı	Çarşamba	Perşembe	Cuma
08:00-08:45		Bağımsız Öğrenme	Bağımsız Öğrenme	Bağımsız Öğrenme	Bağımsız Öğrenme
08:55-09:40	Task Tanıtımı 1. Task Oturumu	Sunum Ölüm ve Postmortem İnterval	Uygulama	Uygulama	Uygulama
09:50-10:35	Sunum	Sunum Yaralar	<i>Adli Otopsi G1/ Poliklinik G2</i>	<i>Adli Otopsi G2/ Poliklinik G3</i>	Adli Otopsi G3/ Poliklinik G1
10:45-11:30	<i>Adli Olguya yaklaşım ve adli raporlar</i>				
11:40-12:25					
12:25-13:30	Öğle Tatili	Öğle Tatili	Öğle Tatili	Öğle Tatili	Öğle Tatili
13:30-14:15	Uygulama <i>Adli Rapor Düzenleme</i>	Sunum <i>Ateşli Silah Yaraları</i>	Sunum <i>Olay Yeri İncelemesi</i>	Sunum <i>Trafik Kazaları ve Adli Tıp</i>	Sunum <i>Adli Psikiyatri</i>
14:25-15:10			Konferans <i>Asfiksili Ölümler</i>	Sunum <i>Çocuk Ölümleri</i>	Sunum <i>Doğal nedenli ansızın ölümler</i>
15:20-16:05		Sunum <i>Adli Tıpta Laboratuvar ve Paternite</i>	A. Dalı Etkinliği <i>Sudan Çıkarılan Cesetler</i>	A. Dalı Etkinliği	A. Dalı Etkinliği
16:10-16:55		Bağımsız Öğrenme	Bağımsız Öğrenme	Bağımsız Öğrenme	Çocuk İstismarı Çocuk Suçluluğu
(2. HAFTA)					
	Pazartesi	Salı	Çarşamba	Perşembe	Cuma
08:00-08:45	Bağımsız Öğrenme	Bağımsız Öğrenme	Bağımsız Öğrenme	Bağımsız Öğrenme	Bağımsız Öğrenme
08:55-09:40	Uygulama <i>Adli Otopsi G1/ Poliklinik G2</i>	Uygulama <i>Adli Otopsi G2/ Poliklinik G3</i>	Uygulama Adli Otopsi G3/ Poliklinik G1	Sunum <i>Alkol ve Adli Tıp</i>	Sunum <i>Adli Tıpta Kimliklendirme</i>
09:50-10:35				Sunum <i>Bilirkişilik</i>	Sunum <i>Hekimin Yasal Sorumlulukları</i>
10:45-11:30					
11:40-12:25					
12:25-13:30	Öğle Tatili	Öğle Tatili	Öğle Tatili	Öğle Tatili	Öğle Tatili
13:30-14:15	Uygulama <i>Adli Rapor Düzenleme</i>	Sunum <i>İnsan Hakları ve Adli Tıp</i>	Sunum <i>Gebelik- doğum ve Adli Tıp</i>	Uygulama <i>Adli Ölü Muayenesi</i>	Task Değerlendirme
14:25-15:10		Sunum <i>Cinsel Saldırıları</i>	Sunum <i>Aile İçi Şiddet</i>		
15:20-16:05		A. Dalı Etkinliği <i>Madde Bağımlılığı</i>	A. Dalı Etkinliği <i>Topl. Cinsiyet Eşitsizliğine Adli Tıp Bakışı</i>	Sunum <i>Zehirlenmeler</i>	
16:10-16:55		Bağımsız Öğrenme	Bağımsız Öğrenme	Bağımsız Öğrenme	

Task boyunca, tüm öğrencilerin, adli tıp uzmanı öğretim üyesi eşliğinde en az iki otopsi işlemini başından sonuna kadar izlemesi ve ölü muayenesi işlemini bizzat yapması hedeflenmektedir. Adli tıp polikliniğindeki öğrenciler ise daha küçük gruplara ayrılarak polikliniğe başvuran hastaların değerlendirilme süreçlerini izler ve öğretim üyeleriyle tartışırlar.

Sunumlar sadece ders sunumundan oluşmayıp vaka tartışmaları ile zenginleştirilmiştir. Programımızda öğrencilerin hekimlik hayatlarında kullanacakları becerileri kazanmaları için yapılandırılmış beceri eğitimleri de yer almaktadır. Adli tıp taskını bitiren her öğrencinin usulüne uygun adli rapor yazabilmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla “Adli rapor düzenleme uygulaması” geliştirilmiştir. İki gün süren bu uygulamada ilk gün öğrenciler 4 gruba ayrılır ve 4 farklı adli olgu örneği üzerinden “genel adli muayene formu”nu düzenlerler, bu raporları tüm gruba sunarlar ve bu süreçte uygulamanın yürütücüsü öğretim üyesi ile birlikte raporları tartışırlar. İkinci uygulamada ise tüm öğrencilere “genel adli muayene formu” dağıtılır, tahtaya yansıtılan olgu örneği ve yara fotoğrafları üzerinden formları uygun biçimde doldurmaları istenir ve doldurulan formlar uygulama sonunda toplanarak değerlendirilir, öğrencilere geri bildirim verilir, ayrıca bu uygulamadan aldıkları puanlar öğrencilerin task içi etkinlik değerlendirme notuna katkı yapmaktadır.

Taskta yer alan ikinci yapılandırılmış beceri etkinliği ise ölü muayenesidir. Adli tıp taskını bitiren her öğrencinin usulüne uygun adli ölü muayenesi yapabilmesi hedeflenmiştir. Adli ölü muayenesi uygulamasında öğrenciler eğitim becerileri laboratuvarında toplanırlar. İki gruba ayrılarak, iki farklı salona geçerler. Gruplara probleme dayalı öğrenimdeki oturumlarındakine benzer iki farklı senaryo dağıtılır. Bu senaryolarda olay yerine hareket etmeden önce yapılacak hazırlıklar ve olay yerinde iken dikkat edilmesi gerekenler tartışılır ve tartışma sonunda ölü muayenesini yapmaları gereken beceri uygulama basamağına geçilir. Bu basamakta öğrencilerden senaryoya uygun şekilde giydirilmiş ve üzerine yara fotoğrafları yerleştirilmiş mankenler sunulur. Öğrenciler bu mankenlere, kendileri için hazırlanmış uygulama kılavuzu eşliğinde ölü muayene basamaklarını uygularlar. Son olarak iki grup birleşerek uygulama boyunca doldurdıkları formları birbirlerine sunar ve öğretim üyeleri eşliğinde tartışırlar (8).

Anabilim dalı etkinlikleri ile de bazı öğrenme hedeflerine yaşanmış olgular ve düzenlenmiş raporlar ile konuyla ilgili güncel olaylar üzerinden tartışılarak ulaşılmaya çalışılmaktadır. Örneğin “cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar” bahsi işlenirken son yıllarda bu konuda medya yoluyla topluma mal olmuş durumdaki bir olgu

tüm yönleriyle ele alınır, bu olgu hakkında düzenlenmiş olan eksik adli tıp raporları gözden geçirilerek öğrencilerin doğru sonuca ulaşması sağlanır.

Bağımsız öğrenme zamanları ise öğrencilerin öğretim üyeleri rehberliğinde veya çeşitli kaynaklardan öğrenme gereksinimlerini karşıladıkları süreçlerdir.

4. Ölçme değerlendirme süreci

Ölçme değerlendirme geleneksel eğitim süreçlerinde olduğu gibi tek bir sınavla yapılmamakta, öğrencinin task boyunca yaptığı tüm etkinlikler değerlendirilmektedir. Task boyunca öğrencilerin yapmaları gereken görevleri içeren “çalışma karne”leri vardır. Her öğrenci karnede yer alan etkinlikleri task boyunca tamamlamakla yükümlüdür. Bu şekilde öğrencilerin task içi etkinliklere düzenli katılımı da sağlanmaktadır.

Öğrencilerin tasktaki devamsızlık durumu, adli rapor uygulamasında düzenlediği “genel adli muayene formu”, task içinde öğretim üyelerinin yaptığı mini yazılı sınav sonuçları ve uygulamalara aktif katılımı değerlendirilerek, task sorumlusu öğretim üyesi tarafından adli tıp taskı için bir task içi etkinlik notu verilir. Blok sonunda ise çoktan seçmeli sorulardan oluşan bir yazılı sınav ve bir yapılandırılmış sözlü sınavı yapılır. Yapılandırılmış sözlü sınavda öğrenciye kısa senaryolar ve fotoğraflar eşliğinde gerçek hayatta karşılaşılabileceği vakalar üzerinden sorular sorulmaktadır. Tüm bu ölçme değerlendirme sonuçlarında öğrencilerimizin öğrenme hedeflerine ulaştıkları gözlemlenmektedir.

5. Öğrencilerin geri bildirimleri

Öğrencilerden her task sonunda yazılı ve sözlü geri bildirim alınmaktadır. Bu geri bildirimler doğrultusunda task programında yeniden düzenlenmeler yapılabilmektedir.

Uygulanan programa öğrencilerin tepkilerini gösterebilmek amacıyla 2017- 2018 öğretim yılında adli tıp taskına katılmış 154 öğrenciye ait geri bildirimlerden örnekler sunulmuştur.

- Öğrencilerin büyük çoğunluğu genel olarak task işleyişinden, öğretim üyelerinin ilgisinden memnun kaldıklarını, verimli bir task geçirdiklerini belirtmişlerdir.

“Uygulamalar ve derslerin çok verimli, güzel, öğretici ve eğitici olduğunu düşünüyorum. Hocalarımız ve asistanlar da çok yardımcı oldular.”

“Planlı, öğretici ve çok faydalı bir tasktı. Aktif eğitimle birebir muayene ve otopsi yaptık.”

“Derslerin hem kendisi hem de anlatımı çok ilgi çekiciydi.”

“Adli tıp taskı, içi dolu dolu geçen her dakikasını çok iyi değerlendirdiğimiz, tıp fakültesinde geçen en verimli haftalardan bir oldu.”

- Adli tıp bilimi ve adli tıp uzmanlığına karşı tutum değişikliği olduğunu belirten öğrenciler olmuştur.

“Adli tıpa bakış açım değişti. Haklarımı ve sorumluluklarımı öğrenmem gerektiğini anladım.”

“Normalde hukuku sıkıcı olarak düşünürdüm ama adli tıpa çok sevdim, hocalarımızın bunda büyük rolü olduğunu düşünüyorum.”

“Artık hoş olmayan bir ölüm gördüğümde ilk tepkim şok olmak değil, olayı aydınlatmak adına öğrendiğimiz teknik detayları düşünmek olacak. Artık adli tıp, ciddi manada uzmanlık yapmayı düşündüğüm branşlar listesinde yukarılara turmandı.”

“Hukukla ne kadar ilişkili bir meslek yaptığımızın farkındalığı oluştu.”

- Öğrencilerin bir kısmı gelecekte adli tıp konularıyla ilgili yaşayabilecekleri problemlere karşı kendilerini daha yeterli ve güvende hissettiklerini belirtmişlerdir.

“Başıma gelebilecek, karşılaşılabileceğim problemler neler, ne yapmam gerekiyor öğrendim.”

“Meslek hayatım boyunca çok faydasını göreceğime eminim.”

“Sorumluluklarımızı, mezun olunca karşılaşacağımız durumları yaşamış gibi oldum. Bunları önceden görmek bize çok şey katacak.”

“İlerideki tıp hayatım için önemli bilgiler öğrendim ve bu bilgiler ile zor durumlarda ne yapabileceğimi bu taskta iyi bir şekilde öğrendim.”

- Poliklinikte adli olgu değerlendirmelerine katılmalarının ve adli rapor uygulamalarının adli olguya yaklaşım konusunu öğrenmelerinde pekiştirici olduğunu, otopsiye katılmalarının ve ölü muayene uygulamasının bu konuyu öğrenme sürecine katkısının olduğunu ve teorik olarak anlatılanlarla ilgili uygulama şansını verilmiş olmasıyla kalıcı olarak öğrendiklerini belirtmişlerdir.

“Özellikle otopsi uygulamaları çok öğreticiydi. Geçirdiğim en verimli tasklardan biriydi.”

“Fakülte hayatım boyunca aldığım en farklı tasklardan biriydi. Uygulamalara dahil olmak ve konuların farklı olması oldukça ilgi çekiciydi.”

“5. sınıfın en öğretici ve aktif geçen tasklarından biriydi.”

“Poliklinikte, gelen hastaları beraber muayene ettik, vakaları konuştuk, tartıştık, verimli oldu.”

“Konuların uygulamalarla pekiştirilmesi gerçekten çok öğretici ve akılda kalıcı oldu.”

“Sınıfta adli olgu raporu doldurmamız çok faydalı oldu.”

- Task süresince yaptıkları uygulamalarda grup çalışması yaparak, birbirlerinin eksiklerini tamamlayarak öğrendiklerini belirtmişlerdir.

“Grup çalışması şeklinde yaptığımız uygulamalar çok zevkli geçti.”

- Öğrencilerin bir kısmı, grupların daha az kişiden oluşmasını, daha fazla otopsiye girilmesini, teorik sunum sayısının ve süresinin kısaltılmasını önermişlerdir.

“Dersler yeterliydi ancak otopsi sayısı artırılabilir.”

“Bazı derslerin uzun sürmesi yorucu oldu.”

“Uygulamalar daha küçük gruplarla yapılabilir.”

Öğrencilerin taska devam durumu incelendiğinde; 2017-2018 öğretim yılında dönem 5’te kayıtlı 156 öğrencinin adli tıp task katılım oranı %95,2 olduğu görülmüştür.

6. Sonuç

PÜTF Adli tıp eğitiminin en önemli farklılık ve avantajlarından birisi eğitimin ilk yıllarından başlamasıdır. Öğrenciler spiral yapılanmış eğitim programına uygun olarak adli tıp konularıyla ilk yıllarda, hasta senaryoları üzerinden karşılaşmakta ve izleyen dönemlerdeki klinik eğitime hazırlanmaktadır (4).

Tıp eğitiminin ilk yıllarında, ÖÇM’ler de öğrencilerin adli tıp konularıyla tanışmaları için bir fırsat olabilir. ÖÇM’ler ülkemizdeki tıp fakültelerinde giderek yaygınlaşmakta olan bir uygulamadır. Adli tıp öğretim üyelerinin bu fırsatı değerlendirip, ÖÇM’lerde aktif rol almaları önerilir.

Ülkemizdeki yasal mevzuat gereği hekimlerin sorumlu olduğu adli tıp hizmetleri ile ilgili sorun yaşamaları için tıp fakültelerinde mezuniyet öncesi adli tıp eğitiminin önemi büyüktür. Adli rapor yazma, adli ölü muayenesi yapma gibi konularda yapılan uygulamalı beceri eğitimlerinin öğrenme sürecine olumlu etkileri yapılan çalışmalarda gösterilmiştir (8, 9). Taskta yer alan adli rapor yazma ve ölü muayenesi yapma uygulamaları yaptığımız eğitimin en önemli özelliklerindedir. Bu iki etkinlik mutlaka, bizim de yaptığımız gibi laboratuvar şartlarında öğrencilerde tam öğrenme sağlanana kadar yapılmalıdır. Öğrenci tarafından bakıldığında, task geri bildirimlerinden öğrencilerin adli tıpla ilgili etkinliklere büyük bir hevesle katıldıkları ve olumlu geri bildirim verdikleri gözlenmektedir. Adli tıpa karşı pozitif bir tutum geliştirdikleri, tıp ve hukuk ilişkisini anladıkları, taskta öğrendiklerinin mesleki hayatlarında işlerine yarayacağını anladıkları görülmektedir. Uygulamaları da eğitici

bulmuşlar ve uygulama sürelerinin artırılmasını istemektedirler. Taska %95 oranında tam devamları da öğrencilerin adli tıp taskına ilgilerini çektiği lehine yorumlanabilir.

Eğitim sürecinde karşılaştığımız en önemli sorun artan öğrenci sayısıdır. Son yıllarda öğrenci sayısındaki artış nedeniyle aktif eğitim yöntemiyle öğrenci yetiştiren tıp fakültelerinde de, özellikle hasta başı teorik ve poliklinik uygulamalarında sorunlar yaşandığı, büyük grupların sistemi zorladığı ve öğretim üyelerinin motivasyonlarında azalma olduğu bilinmektedir (10). Anabilim dalımızda ise öğrenci sayısındaki büyük artış, daha önceki yıllarda yapılan “mahkemede bizzat duruşmaya katılma”, “narkotik şubede bağımlılık yapıcı maddeler uygulaması” ve “olay yeri inceleme şubesi ziyareti” gibi uygulamaların yapılamamasına neden olmuş ve anabilim dalımızda uygulanan adli tıp task sürecini de olumsuz yönde etkilemiştir.

PÜTF’deki adli tıp eğitim programında öğrenciler adli tıp konularıyla birinci sınıftan itibaren karşılaşmaktadırlar. İlk yıllarda temel kavramları öğrenirken, 5. sınıfta ise iki haftalık task boyunca aktif öğrenme yöntemlerinin kullanıldığı bir eğitim almaktadırlar. Adli tıp eğitiminde bu şekilde yıllara yayılmış, interaktif yöntemlerin uygulandığı, yapılandırılmış beceri eğitimi etkinliklerinin yer aldığı eğitim programlarının öğrencilerin adli tıp konularına ilgilerini artıracak, çekirdek programda yer alan bilgi, beceri ve tutum kazanma hedeflerine ulaşmalarını sağlayacaktır. Adli tıp eğitiminin başarısı ve adli tıp konusunda beklenen yeterliğe sahip hekimler yetiştirmek için benzeri şekilde öğrenci merkezli eğitim programları geliştirilmesi önerilir.

Kaynaklar

1. Balcı Y. (ed.) Adli tıp hizmet modeli ve insan gücü planlaması, 2007, Adana, https://www.atud.org.tr/wp-content/uploads/2016/07/hizmet_modeli.pdf, (ATUD web sitesi), Erişim tarihi: 06.02.2019
2. Kumral B, Ozdes T. Assessment of physicians' approaches to the applications of forensic medicine in Tekirdag province. *J. For. Med.* 2014;28(2):141-53. doi:10.5505/adli-tip.2014.76376
3. Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Ulusal Çekirdek Eğitim Programı - 2014
4. Kara CO, Aybek H. Pamukkale Üniversitesi tıp fakültesi eğitim programı. E Gürpınar, editör. Dünden bugüne Türkiye’de uygulanan tıp eğitim program örnekleri. Ankara: Türkiye klinikleri. 2018; 57-60
5. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilgi Sistemi. <http://ebs.pau.edu.tr/BilgiGoster/BolumBilgi.aspx?Ing=1&dzzy=3&br=23&bl=7893>
6. General Medical Council (2015) Outcomes for graduates (Tomorrow’s Doctors) available from: https://www.gmc-uk.org/static/documents/content/Outcomes_for_graduates_Dec_16.pdf
7. Ulusal Tıp Eğitimi Sempozyumu UTES’17 2017 Bildiri Kitapçığı
8. Zeybek V, Acar K, Kurtuluş Dereli A, Kara CO. Yapılandırılmış Senaryo Eşliğinde Maket Üzerinde Adli Ölü Muayenesi Eğitiminin Değerlendirilmesi. *Adli Tıp Bülteni*, 2018; 23(1): 6-12
9. Demirci Ş, Günaydın G, Doğan KH, Aynacı Y, Deniz İ. Adli rapor düzenlemede uygulamalı eğitimin önemi. *Adli Tıp Dergisi* 2007; 21(1): 10-14
10. Musal B, Kılınç O, Çapa Kaya G. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi klinik eğitim programı ve işleyişine ilişkin eğitici ve öğrenci görüşleri. *DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 2016; 30(3): 125-130